



Vzdelávacia skupina EDUard
Žilina

Prehľad učiva – informácia pre rodiča

5. ročník, 2. polrok

SLOVENSKÝ JAZYK

PODSTATNÉ MENÁ ŽENSKÉHO RODU - VZORY

ŽENA



ULICA



DLAŇ



KOŠŤ



- v N sg. zakončené na **samohlásku -a**, pred ktorou je tvrdá alebo obojaká spoluhláska

- v N sg. zakončené na **samohlásku - a**, pred ktorou je mäkká spoluhláska

- v N sg. zakončené na spoluhlásku (č, d', dz, j, ľ, m, ň, š, št', z, ž)
- v G sg. a N pl. zakončené na **-e dlane**

- v N sg. zakončené na spoluhlásku (c, p, s, st')
- v G sg. a N pl. zakončené na **- i kosti**

kniha, žaba, záhrada, chata, ryba, vrana, učiteľka, sova, trieda, taška, budova, lama

udica, lavica, pivnica, mašľa, zemľa, čerešňa, fláša, dial'nica, vôňa, nemocnica, stanica

lekáreň - lekárne, lod' - lode, pec - pece, pieseň - piesne, trať' - trate, reť'az - reť'aze

pomoc- pomoci, step – stepi, zmes – zmesi, obu – obuvi, vlastnosť – vlastnosti, krv - krvi

N žena - ženy

N ulica - ulice

N dlaň - dlane

N kost' - kosti

G ženy - žien

G ulice - ulíc

G dlane - dlaní

G kosti - kostí

D žene - ženám

D ulici - uliciam

D dlani - dlaniam

D kosti - kostiam

A ženu - ženy

A ulicu - ulice

A dlaň - dlene

A kost' - kosti

L žene - ženách

L ulici - uliciach

L dlani - dlaniach

L kosti - kostiach

I ženou - ženami

I ulicou - ulicami

I dlaňou - dlaňami

I kost'ou - kost'ami

PODSTATNÉ MENÁ STREDNÉHO RODU - VZORY

mesto



srdce



vysvedčenie



dievča



- v N sg. zakončené na **samohlásku -o**
slo**o**, pero**o**, jabl**ko**,
zlat**o**, mliek**o**,
Slovensk**o**, masl**o**

- v N sg. zakončené na **samohlásku -e**
pol**e**, vrec**e**, vajc**e**,
plec**e**, líc**e**, citoslov**ce**,
mor**e**

- v N sg. zakončené na **dvojhlasuku -ie**
prút**ie**, list**ie**, školen**ie**,
kreslen**ie**, obdob**ie**,
nábrež**ie**

- v N sg. zakončené **-a**
alebo **-ä**
kur**a**, psíč**a**, mlád'**a**,
žrieb**ä**, dvojč**a**, diet'**a**

- pomnožné podstatné
mená - krosná, ústa,
vráta, Košariská,

- pomnožné podstatné
mená - pl'úca, prsia,
Lukovištia

- porušenie pravidla
o rytmickej krátení:
v prútí, v listí

dvojtvary v N pl.
- prasatá - prasce
- tel'atá - tel'ce
- šteňatá - štence

N mesto - mestá

N srdce - srdcia

N vysvedčenie - vysvedčenia

N dievča - dievčatá

G mesta - miest

G srdca - srdc

G vysvedčenia - vysvedčení

G dievčat'a - dievčat

D mestu - mestám

D srdcu - srdciam

D vysvedčeniu - vysvedčeniam

D dievčat'u - dievčatám

A mesto - mestá

A srdce - srdcia

A vysvedčenie - vysvedčenia

A dievča - dievčatá

L meste - mestách

L srdci - srdciach

L vysvedčení - vysvedčeniach

L dievčati - dievčatách

I mestom - mestami

I srdcom - srdcami

I vysvedčením - vysvedčeniami

I dievčat'om - dievčatami

PRÍDAVNÉ MENÁ - otázky: AKÝ? AKÁ? AKÉ? AKÍ? ČÍ? ČIE? ČIE?

- plnovýznamové, ohybné slová;
- pomenávajú vlastnosti podstatných mien (**vysoký** muž, **rýchly** gepard, **tvrdé** drevo, **zlé** svedomie, **originálna** kresba);
- s podstatným menom sa zhodujú **v rode, čísle, páde** (vysokým chlapcom, s peknou ženou) ;

ROZDELENIE:

- dajú sa stupňovať: **pekný, krajší, najkrajší**; **vysoký, vyšší, najvyšší**

PrM tvrdého zakončenia → **AKOSTNÉ** (rýchly, nový, zelený, kyslý, pracovitý, odvážny,...)
nízky, pracovitý, rýchly, nový → **VZŤAHOVÉ** (drevený, jesenný, nočný, košický, školský,...)
VZOR **PEKNÝ**

- utvorené zväčša od podstatných mien

PrM mäkkého zakončenia → **AKOSTNÉ** (rýdзи, horúci, svieži, menší, najvyšší,...)
horúci, domáci, včerajší, rýdзи → **VZŤAHOVÉ** (krycí, skladací, včerajší, bicí,...)
VZOR **CUDZÍ**

ČÍSLOVKY

- V **základných** číslovkách píšeme **i** : Oženil sa v tridsiatich rokoch svojho života. (oženil sa v tridsiadke, mal tridsať rokov)
- V **radových** číslovkách píšeme **y** : Oženil sa v tridsiatych rokoch minulého storočia. (oženil sa v období rokov 1931-1940)

<i>mužský rod</i>		<i>ženský rod</i>		<i>stredný rod</i>	
<i>N sg.</i>	<i>N pl.</i>	<i>N sg.</i>	<i>N pl.</i>	<i>N sg.</i>	<i>N pl.</i>
jeden	jedni (páni) jedny (duby)	jedna	jedny	jedno	jedny
-	dvaja (páni) dva (duby)	-	dve (ženy)	-	dve (pivá)

Písanie čísloviek **dovedna a osobitne**

1. Ak sa vyššie základné číslovky vo vnútri slova **neskloňujú**, môžeme ich písať:

- **dovedna** (napr. 1595- tisícpäťstodevät'desiatpäť'),
- **osobitne tisícky, stovky, desiatky + jednotky** (napr. 1595 – tisíc deväťsto deväťdesiatpäť').

21 – Nikdy sa neskloňuje. Je tam dvadsaťjeden mužov, žien, detí. (NIE: dvadsaťjedna detí)

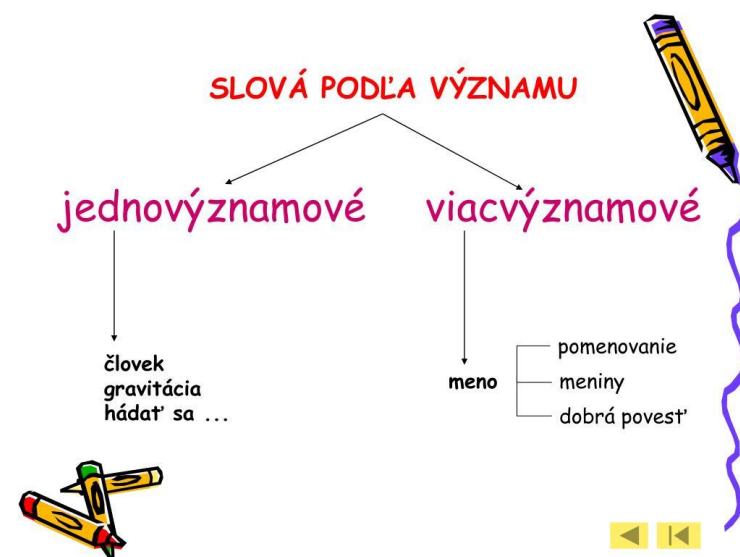
100 – Neskloňuje sa, ak stojí v spojení. Je tam sto žiakov, dvesto žiakov.

Ak stojí samostatne skloňujeme podľa vzoru **mesto**. Číslo delíme stom. (NIE: stomi)

SYNONYMÁ	ANTONYMÁ	HOMONYMÁ
Inak znie, ale má podobný význam Chlapec 🧑 – chalan Doktor – lekár Pes 🐕 – havko Bežať – utekať 🏃	Má opačný význam Sladký – kyslý Hore ↑ - dole ↓ Malý – veľký Deň – noc	Znie rovnako, ale má iný význam Oko 👁 (na hlave) – oko (na polievke) Koruna 👑 - koruna (stromu) Ucho 👂 - ucho (na hrnci) Kohútik (zvíra) – kohútik (vodovodný)

Predpony, ktoré pridávame pred slovo delíme na:

- **Slabičné predpony (pri-, do-, od-, pred-, vy-, za-, ...)**
priletieť, domiešať, odpísať, predpredaj, vypísané, zavolať,....
- **Neslabičné predpony (s-, v-, z-)**
stmeliť, vpísať, zničiť,...



Príslovie – má ponaučenie (Bez práce nie sú koláče.)

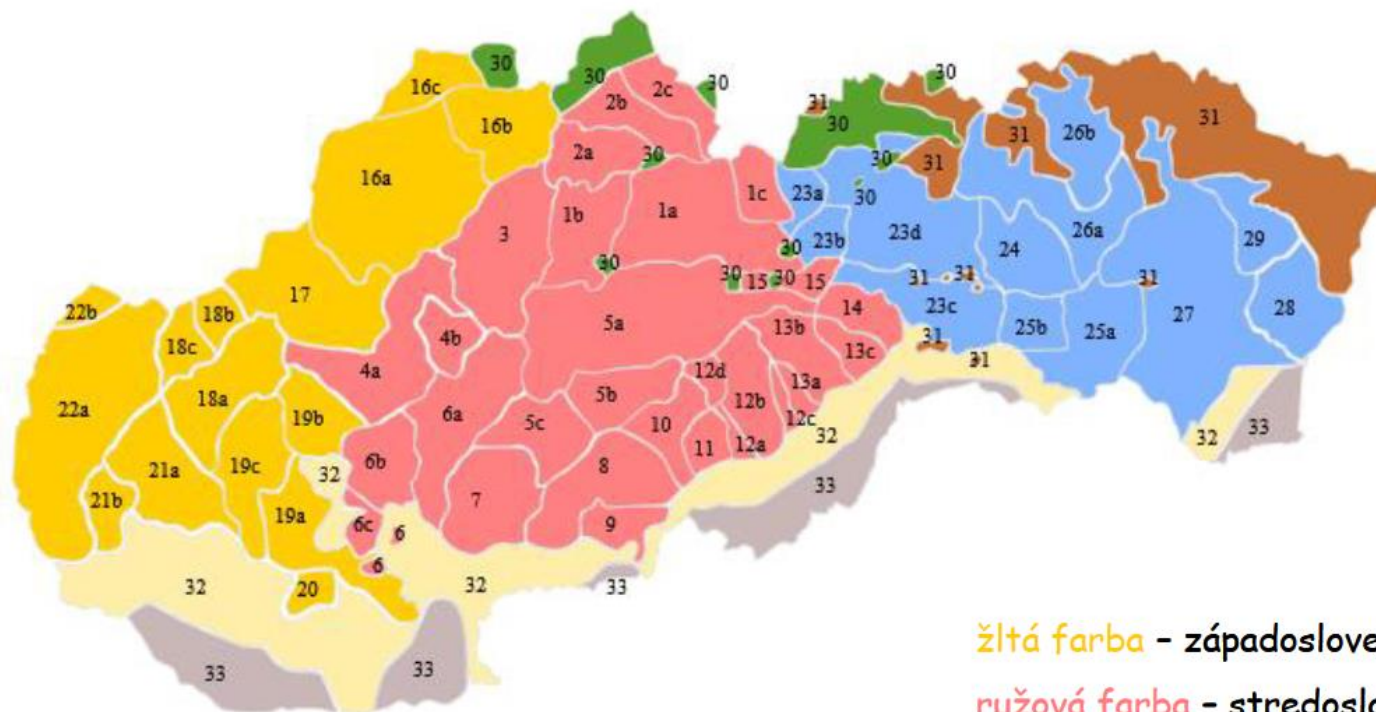
Porekadlo – konštatuje, hodnotí, to sa tak len hovorí ☺ (Aká matka, taká Katka.)

Prirovnanie – obsahuje slová ako, sťa, (mocný sťa buk, hladný ako vlk,...)

Pranostika – ľudová predpoveď počasia (Katarína na ľade a Vianoce na blate.)

Spisovný jazyk – najvyššia forma jazyka, celospoločensky platná a uznávaná

Mapa nárečí na území SR



žltá farba - západoslovenská nárečová skupina

ružová farba - stredoslovenská nárečová skupina

modrá farba - východoslovenská nárečová skupina

sivá farba - nárečia ovplyvnené maďarčinou

zelená farba - nárečia ovplyvnené poľštinou (goralské nárečia)

hnedá farba - nárečia ovplyvnené ukrajinčinou

Slohová zložka

Pojem	Definícia	Príklad
interview	-cieľený rozhovor s významnou alebo zaujímavou osobnosťou v tlači, rozhlase, televízii -je vedený s istým zámerom a rozvíja sa vhodne pripravenými otázkami	
debata	rozhovor, v ktorom sa voľne vyjadrujú názory na nejaký problém	
diskusia	organizovaná výmena názorov	
súkromný list, pohľadnica - pravopis	píšeme zámená s veľkým začiatočným písmenom	Ty, Ti, Tebe, Tvoja, Vy Váš, Vás, Vaša
súkromný list, pohľadnica	-píšeme blízkym ľuďom, priateľom, príbuzným a vyjadrujeme v ňom svoje pocity, zážitky, názory, potreby - list sa začína oslovením a končí sa pozdravom!!!!	V úvode nadviažeme na list, poďakujeme a pozdravíme. V závere sa rozlúčime, pozdravíme a podpíšeme
SMS	textová správa posielaná cez mobilný telefón alebo internet, ktorá obsahuje obmedzený počet znakov	
e-mail	elektronická podoba klasickej pošty, doručovaná internetom z počítača na počítač, možno poselať aj prílohy /textové súbory, obrázky, videá/	!!!!inak je spisovné aj email, mail, mejl – skloňovanie podľa DUB!!
e-mailová adresa	adresa elektronickej pošty, obsahuje znak zavináč@, pred ním je meno používateľa a za ním meno servera	<i>dusan@centrum.sk</i>
správa	informácia o udalostiach, ktoré sa odohrali - minulý čas!!!! /kto, čo, kedy, kde, prečo/	v televíznych alebo rozhlasových správach
oznámenie	informácia o udalosti, ktorá sa len uskutoční - budúci čas!!! /kto, čo, kedy, kde, prečo/	oznámenia majú rozličnú formu: oznam, pozvánka, inzerát, reklama, jedálny lístok

vecný text	text náučnej literatúry, text v učebniciach, má za cieľ poučiť, vysvetľovať, má logickú stavbu a prehľadné členenie	
umelecký text	text umeleckej literatúry, ktorý prináša umelecký zážitok, vyvoláva nálady a city, prebúdza fantáziu	
pozvánka	krátke adresné oznámenie o pripravovanej akcii alebo podujatí ✓ uvádzame presné údaje: miesto, čas, dátum	
vizitka	je lístok s menom, adresou, telefónnym číslom a inými údajmi.	
plagát	verejné oznámenie o nejakom podujatí /divadelné predstavenie, cirkus, projekt/, je zavesený na viditeľnom mieste	
inzerát	platené tlačové oznámenie , oznamuje ponuku alebo dopyt	<i>Darujem šteniatko. Adresa v redakcii.0814 125814</i>
reklama	verejné odporúčanie na kúpu	prostriedky reklamy sú: letáky, televízia, internet, rozhlas
opis	slohový útvar ✓ postupujeme od dôležitých vecí k menej dôležitým ✓ môže a nemusí mať úvod, jadro, záver	pri opisu používame prevažne podstatné a prídavné mená <i>opis osoby, obrazu</i>
rozprávanie	slohový útvar ✓ súvisle a pútavo zachytáva príbeh, zážitok, udalosť v časovej postupnosti ✓ má úvod, jadro, záver	používame slovesá
odsek	časť jazykového prejavu, ktorá spolu utvára istý význam	
opis pracovnej činnosti	opisujeme v časovej postupnosti pracovné úkony, ktoré treba vykonať pri realizácii nejakého diela	<i>vysádzanie stromčekov, recept na prípravu šalátu, návod na obsluhu stroja</i>

Prehľad literárnych pojmov

Ilustrácia	kreslený obrázok v knihe súvisiaci s textom
Ilustrátor	umelec, ktorý kreslí do kníh obrázky
Literatúra	súhrn literárnych diel
Literatúra pre deti a mládež	diela, ktoré sú zámerne určené detskému čitateľovi
Kniha	slovesné dielo vydané tlačou
Knižnica	zbierka kníh, ktoré sa na určenom mieste zhromažďujú a požičiavajú
Časopisy, noviny	pravidelne vychádzajúca tlač
Denník	noviny, ktoré vychádzajú denne
Próza	literárne dielo písané „neviazanou“, neveršovanou rečou
Poézia	literárne dielo písané „viazanou“, veršovanou rečou (text vo veršoch – básň)
Viazaná umelecká reč	dodržiava pravidelný rým a rytmus
Veta	je základnou jednotkou prózy
Verš	jeden riadok v básni, je základnou jednotkou poézie
Strofa	skupina veršov oddelená od ďalšej skupiny veršov medzerou
Spisovateľ	autor prozaického diela
Básň	literárne dielo vo veršoch, väčšinou krátkeho rozsahu a lyrického ladenia
Básnik	autor poézie
Literárne druhy	lyrika, epika, dráma
Lyrika	citová výpoveď básnika, vyjadruje svoje pocity, nálady, myšlienky (nemá dej)
Ľudová slovesnosť	pôvodný autor je neznámy, zachovala sa a rozširuje sa ústnym podaním z generácie na generáciu (tradovaním), je kolektívnym výtvorom ľudu. K ľudovej slovesnosti patria piesne, rozprávky, príslovia, porekadlá, hádanky, pranostiky ...
Pieseň	básň určená na spievanie, spája sa v nej poézia s hudbou, má znaky poézie – verš, strofa, rytmus, rým, obsahuje básnické umelecké prostriedky
Ľudové piesne	piesne, ktoré sa šírili ústnym podaním z generácie na generáciu a ich autorov nepoznáme. Obsahom a melódiou vyjadrujú city a túžby obyčajných ľudí.
Ľúbostné piesne	spieva sa v nich o láske, o nešťastnej láske, o manželskej láske, o žiali za milým (Povej, vetrík, poved; Po doline tichý vetrík povieva)
Personifikácia (zosobnenie)	prenášanie vlastností zo živej bytosti na neživý jav (Tatry zďaleka sa smejú)
Epiteton	básnický prívlastok, pripisuje predmetu zvláštnu, nezvyčajnú vlastnosť (striebristý mesiac, rozzúrené more, krehké šťastie)
Refrén	opakovanie veršov na konci strofy

Prirovnanie	porovnáva dve veci na základe ich spoločnej vlastnosti, spojky - ako, sťa, ani, jak, než (krajšia než ruža, obličaj sťa mŕtvol, oči ako studničky)
Uspávanky	spievajú sa pri uspávaní dieťaťa, sú pomalé, tiché, pokojné (Búvajže mi, búvaj)
Zdrobnenina	slovo, ktoré má kladné citové zafarbenie, vyjadruje nežný cit (mačička)
Rým	zvuková zhoda slabík na konci veršov
Zberatelia ľudových piesní	Ján Kollár, Andrej Halaša, Miluláš Schneider Trnavský, Viliam Figuš Bystrý – vďaka nim sa zachovali ľudové piesne. Putovali po Slovensku, zbierali a zapisovali piesne a vydali ich knižne.
Zbojnícke piesne	piesne, ktoré ospevujú život zbojníkov (Hej, už sa na tej hore lístie červeneje, Ej, musel by to chlap byť, Ide furman dolinou)
Vojenské piesne	zobrazujú život v kasárňach a na bojisku, vojakovu smrť, návrat domov (Čie sú to kone, koničky, kone)
Regrútske piesne	spievali o násilnom odvádzaní do armády; lapačky, verbovačky = získavanie vojakov pomocou odmiem, sľubov (Neverboval som sa)
Obradové piesne	sú ľudové piesne, ktoré sa viažu k rozličným sviatkom. Spievali sa na svadbách, na pohreboch, pri narodení dieťaťa, počas Vianoc, spájali sa s príchodom jari ... Spreádzali človeka od kolísky po hrob. (Fašiangy, Turíce) K obradovým piesňam patria aj koledy.
Rytmus	pravidelné striedanie prízvučných a neprízvučných slabík
Koleda	je vianočná (obradová) pieseň. Koledy obsahujú pastierske motívy, cestu k jasliam, zvestovanie dobrej noviny. Koledníci, ktorí koledy spievali, pridávali k nim vinše, želania dobrej úrody, zdravia v budúcom roku a pod. Vznikli v predkresťanskom období, obľúbili si ich najmä kresťania. Sú súčasťou Vianoc, víťania nového roku. Niektoré obsahujú zaklínadlá, v ktoré ľudia verili a dúfali, že sa stanú skutočnosťou. (Do hory, do lesa, valasi; Búvaj, dieťa krásne)
Pracovné piesne	ľudové piesne, ktoré sa viažu k práci. Spievali sa pri kosení trávy, pri zberaní sena, rúbaní dreva, pri pasení oviec, v bani ... (Po valasky od zeme, Ej, slniečko horúce) Patria sem: trávnicie, pastierske, valašské, bačovské a banické piesne.
Rozdelenie ľudových piesní podľa obsahu	ľúbostné, uspávanky, zbojnícke, vojenské, regrútske, obradové, pracovné, žartovné piesne, koledy
Zľudovené piesne	piesne vytvorené hudobným skladateľom (autor je známy), obsahom a melódiou boli také blízke ľudovej piesni, že si ich s obľubou spievali na celom Slovensku - zľudovali (ľud si ich obľúbil) (Keby som bol vtáčkom, Keď mi srdce choré)
Poézia nonsensu	poézia, v ktorej sa vyskytujú nezmyselné prvky. Poézia nonsensu čerpá z ľudovej slovesnosti. Využíva slovné hračky a riekanky pripomínajúce ľudovú slovesnosť.
Nonsens	nezmysel, v nonsense sa uplatňuje protirečivosť, humornosť, nezmysel

Autori nonsensu v slovenskej poézii	Miroslav Válek, Ľubomír Feldek, Štefan Moravčík, Tomáš Janovic, Ján Navrátil
Rozprávka	epický literárny útvar, vymyslený príbeh. Ľudia do nich vkladali svoje túžby po dobre, pravde a spravodlivosti. V rozprávke dobro víťazí nad zlom, pracovitosť nad lenivosťou, pravda nad klamstvom, skromnosť nad chamtivosťou.
Epika	texty, ktoré majú dej, príbeh, udalosť (základný literárny druh)
Dej	nachádza sa v epickom diele – je to príbeh, udalosť v rozprávaní
Ľudové rozprávky	vznikali v dávnej minulosti a zachovali sa ústnym podaním z generácie na generáciu. Ich autori sú neznámi – kolektívny autor (ľud).
Rozdelenie rozprávok: 1. podľa autorstva 2. podľa obsahu 3. podľa formy 4. podľa výberu a spracovania témy	ľudové, autorské (umelé) fantastické, realistické, zvieracie prozaické (= súvislý text), básnické (= verše, poézia), dramatické (= určené pre rozhlas, televíziu, divadlo) klasické, moderné
Znaky ľudových rozprávok	autor je neznámy, zachovali sa tradovaním (ústnym podaním z generácie na generáciu), typický úvod a záver (úvodná a záverečná formulka), dobro víťazí nad zlom, magické čísla, gradácia (stupňovanie deja), všeobecné údaje (bol raz jeden kráľ), zápletky – napätie, priama reč, rozprávač, fantastické bytosti a deje (vo fantastických rozprávkach)
Magické čísla	čarovné čísla v rozprávkach – 3, 6, 9
Zberatelia ľudových rozprávok	Pavol Dobšinský – Prostonárodné slovenské povesti Božena Němcová (česká literatúra) – Zlatá kniha rozprávok, Strieborná kniha rozprávok, bratia Grimmovci (nemecká literatúra) – Rozprávky bratov Grimmovcov
Fantastická (čarodejná) rozprávka	rozprávka, v ktorej vystupujú nadprirodzené, neskutočné postavy, dejú sa čarodejné deje a v ktorej sa vyskytujú čarovné predmety a magické čísla (Veterný kráľ, Zlatá páva, Sitno)
Rozprávač	rozpráva príbeh, ktorý sa odohráva v rozprávke, nevstupuje do deja
Hlavná postava	postava, ku ktorej sa viaže príbeh
Vedľajšie postavy	ďalšie postavy v príbehu
Gradácia	stupňovanie deja (plnenie 1., 2. a 3. úlohy)
Dialóg	rozhovor dvoch alebo viacerých postáv
Odsek	časť prozaického diela, každý nový odsek posúva príbeh ďalej: prináša nový dej, ukazuje vstup postavy, približuje nové miesto deja a časové plynutie príbehu
Téma	sú to udalosti, príhody, osudy zobrazené v literárnom diele (o čom je text)

Hlavná myšlienka	je zmysel diela, odkaz alebo posolstvo autora
Realistická rozprávka	rozprávka, v ktorej slabnú fantastické prvky, pribúda reálna skutočnosť a každodenný život. Hrdinami realistických rozprávok sú prostí dedinskí ľudia. Svojím umom, dôvtipom a ďalšími kladnými vlastnosťami dokážu zvíťaziť nad nadutosťou, chamtivosťou, podlosťou alebo hlúposťou svojich protivníkov. Vlastnosti ľudí sú často zveličené. V realistických rozprávkach sa často uplatňuje humor. (Zemský poklad)
Rozprávky iných národov	všetky národy na svete tvorili svoje rozprávky. Poznáme rozprávky arabské, írské, ruské, nemecké, indiánske ... Medzi najznámejšie rozprávky patrí zbierka orientálnych rozprávok Tisíc a jedna noc.
Zvieracie rozprávky	vystupujú v nich zvieratá. Zvieratá tu konajú ako ľudia, hovoria ľudskou rečou alebo aj človek rozumie zvieracej či vtácej reči. Rozprávkový príbeh sa odohráva v zvieracej ríši, no postavy zápasia s problémami, ktoré trápia ľudí. (O čerenej sliepočke)
Autorské (umelé) rozprávky	rozprávky, ktorých tvorcami sú spisovatelia (autor je známy) – H. CH. Andersen, Milan Rúfus, Karel Čapek, Ľubomír Feldek, Roald Dahl
Moderné rozprávky	rozprávky, ktorých dej, postavy a problémy vychádzajú zo súčasného sveta. Ich hrdinami môžu byť ľudia, zvieratá, veci, technika, ale aj postavy z ľudových rozprávok. (Karel Čapek – Rozprávka psia, Ľubomír Feldek – Nepodpísaná rozprávka, Roald Dahl – Čarodejnice) Medzi najvýznamnejších slovenských autorov modernej rozprávky patria: Mária Ďuričková, Krista Bendová, Ľubomír Feldek ...
Bábková hra	je divadelná hra, v ktorej vystupujú bábkky. Patrí k dramatickým žánrom. Člení sa na dejstvá a dejstvá na obrazy. Literárny text je v bábkovej hre dramatisovaný. Dramatisovaný text tvoria dialógy.
Animácia	je zdanlivé oživovanie bábok alebo kreslených postavičiek
Maňuškové divadlo	bábkoherec vedie bábkky na ruke zospodu
Marionetové divadlo	bábkoherec vedie bábkky zhora
Javajkové divadlo	bábkky sú vedené zospodu na paličkách. V javajkovom divadle sa môžu herci pohybovať po javisku s takmer rovnako veľkými bábkami.
Divadelná hra	je literárne dielo určené na realizáciu na divadelnej scéne. Základom divadelnej hry je dramatisovaný literárny text. Jeho hlavným znakom sú dialógy postáv – dialogizovaná reč. V dramatickom diele nie je reč rozprávača. Divadelná hra môže mať podobu bábkovej, filmovej alebo televíznej hry.
Dramaturg	vyberá diela, ktoré sa budú v divadle pripravovať a hrať
Režisér	vedie a usmerňuje prípravu a realizáciu divadelnej hry, filmu ...
Autor hudby	= hudobný skladateľ, vytvorí hudbu k divadelnej hre (scénickú hudbu)
Herci	stvárnajú jednotlivé postavy

Bábkoherci	vedú bábkky a hovoria ich dialógy
Inscenácia	divadelná hra, bábková hra uvedená na scéne divadla
Filmová rozprávka	je rozprávka, ktorá je zachytená na filme a bola určená na premietanie na filmové plátno. Patrí k dramatickým žánrom. Vo filme sa spája obraz, reč, hudba, zvukové efekty.
Film	Vo filme sa spája obraz, reč, hudba, zvukové efekty. Východiskom filmu je prozaické literárne dielo, ktoré spracuje scenárista tak, aby ho mohli herci hrať na javisku alebo vo filme. 1. hraný – účinkujú v ňom živé osoby – herci 2. animovaný – vystupujú v ňom animované postavy – kreslené, bábkové, vytvorené počítačovou grafikou
Scenárista	napíše scenár, prepracuje pôvodný text na dialógy a monológy
Scenár	má 2 časti: 1. dialógy a monológy postáv (v pravej časti) 2. opis scény, pokyny pre hercov, kameramana... (v ľavej časti scenára)
Námet	= téma filmu
Televízne rozprávky	(hrané a animované) začali vznikáť v 50. rokoch 20. storočia (keď sa rozšírila televízia). Nahrávajú sa a tvoria sa v televíznom štúdiu. Mnohé slovenské ľudové rozprávky sú stvárnené v televíznej podobe.
Povešť	je príbeh, ktorý má reálny základ. Príbeh sa odohráva v určitom čase, hlavné postavy alebo miesto sú spravidla historicky podložené (napr. Svätopluk). V povestiach sa odohrávajú aj fantastické, neskutočné deje (napr. meč s čarovnou mocou) alebo vystupujú neskutočné postavy.
Historická povesť	je povesť, ktorej hlavným hrdinom je postava alebo udalosť z národnej histórie. Najznámejšie sú povesti o Svätoplukovi. (Zakopaný meč pod Zoborom, Matej kráľ a bača)
Ľudové povesti	povesti, ktoré vznikali v dávnej minulosti a šírili sa ústnym podaním z generácie na generáciu. Zapísali ich zberatelia tak ako rozprávky. (napr. J. C. Hronský)
Umelé (autorské) povesti	povesti, ktorých autorov poznáme; nie sú iba prerazprávaním ľudových povestí, ale sú novým umeleckým dielom. (Jozef Horák – Detvan a Jánošíkov poklad, Alojz Medňanský – Čertova brázda, Mária Ďuríčková - Kôň so zelenou hrivou, Anton Habovštiak – Tri zlaté ruže)
Miestne povesti	povesti, ktoré sa viažu k niektorým zemepisným miestam alebo k hradom a zámkom. Známe sú povesti o Sitne, Trenčianskom hrade, o Oravskom hrade, o Beckove. Miestne povesti spracovali: Alojz Medňanský, Anton Habovštiak, Ján Domasta, Mária Ďuríčková.

	Ukážky v knihe: Jozef Horák – Detvan a Jánošíkov poklad, Alojz Medňanský – Čertova brázda, Mária Ďuričková – Kôň so zelenou hrivou
Heraldické povesti	povesti, ktoré hovoria, ako vznikol mestský erb (Anton Habovštiak – Tri zlaté ruže)
Povesti podľa obsahu	historické, miestne, heraldické
Legenda	literárny útvar z obdobia stredoveku. Legendy rozprávajú o udalostiach zo života svätých. Legenda niekedy pripomína povesť, lebo opísané udalosti majú reálny základ, ale na rozdiel od povesti má vždy náboženský ráz. Sú napísané v prozaickej alebo veršovanej podobe, zapisovali ich mnísi v kláštoroch. Hrdinami legiend sú svätí. Sú zbožní, múdri, odvážni, skromní a ochotní pomáhať ostatným (sv. Konštantín, sv. Metod). Niektorí svätí sú pre svoju vieru prenasledovaní a zomrú ako mučeníci (sv. Juraj). Pre slovanské národy sú najdôležitejšie legendy: Život Konštantína (autorom je Kliment) a Život Metoda (autor je neznámy) – spoločný názov obidvoch diel je Moravsko-panonské legendy; boli napísané v staroslovienčine.
Legendy podľa autorstva	1. ľudové – autor je neznámy (Mataj = ľudová rozprávková legenda) 2. umelé (autorské) - autor je známy (Kliment – Život Konštantína, Jacopo de Voragine – Legenda o sv. Jurajovi)
Komiks	je kreslený seriál komických alebo dobrodružných príbehov v časopisoch. Kreslené obrázky dopĺňa text. Text je umiestnený v tzv. bublinách uprostred alebo v okrajovej časti obrázka. Obrázky sú často doplnené rôznymi zvukomalebnými výrazmi. V komikse ide o spojenie literatúry a výtvarného umenia. Komiks má pôvod v USA. Zrodil sa v čase, keď do Ameriky prichádzali tisíce prisťahovalcov a tí si pre neznalosť jazyka rýchlo obľúbili kreslené príbehy. Komiksovú podobu dostávali aj príbehy z animovaných filmov Walta Disneyho – Káčer Donald, Mickey Mouse, Tom a Jerry.
Komiks na Slovensku	K prvým autorom slovenského komiksu patrí Jozef Schlek. Obľúbeným sa stal najmä seriál Jožinko, dieťa svojich rodičov, ktorý vychádzal v časopise Roháč.
Encyklopédia (náučný slovník)	je náučné dielo obsahujúce súhrn poznatkov z jedného alebo viacerých odborov – napr. Encyklopédia prírody, Veľká detská encyklopédia... V encyklopédii sa stručne, výstižne a jasne vysvetľujú poznatky z určitej oblasti. Encyklopédie patria k náučnej literatúre, preto sa v nich uplatňujú odborné slová. Kľúčové slovo v encyklopédii nazývame heslo. Zoznam všetkých hesiel sa nazýva register. Usporiadanie hesiel v encyklopédiách môže byť: a) abecedné b) chronologické (podľa časovej postupnosti), c) systematické (tvoriace celok, systém)

Náučná literatúra	literatúra, ktorá sprostredkúva poznatky z niektorej oblasti ľudského poznania, vedného odboru, prevláda v nej poznávacia funkcia
Wikipédia	je prvá internetová encyklopédia. Je to otvorená online encyklopédia so slobodným obsahom, ktorý môže každý používať, pridávať a meniť. Je spracovaná v mnohých jazykoch.
Hádanka	slovná hra, na ktorej vyriešenie je potrebný dôvtip, skryto pomenúva predmety a javy. Obsahuje otázku, na ktorú treba odpovedať.
Príslovie	krátky výrok, ktorý vyjadruje ľudskú skúsenosť, obsahuje poučenie
Porekadlo	ustálený výraz, ktorý obrazne pomenúva nejaký jav, vyjadruje múdrosť, skúsenosť, neobsahuje poučenie
Pranostika	predpovedá počasie na základe dlhodobého pozorovania prírody